

curiekardinalen namen hier een voorname plaats in, twee Spanjaarden en een Italiaan. Het waren de kardinaal-staatssecretaris Rafael Merry del Val,¹⁸ José Vives e Tutó¹⁹ en Gaetano de Lai,²⁰ prefect van de congregatie van het Consistorie. Verder maakten deel uit van deze kring de pauselijke privé-secretaris Giovanni Bressan²¹ en de ondersecretaris voor buitengewone kerkelijke aangelegenheden Umberto Benigni. Het is nodig op deze laatste figuur wat dieper in te gaan, omdat hij de feitelijke organisatie en coördinatie op zich had genomen. Via door hem opgerichte geheime genootschappen en diverse, al dan niet vertrouwelijke periodieken, trachtte hij de katholieke pers en de publieke opinie te beïnvloeden en in de gewenste anti-modernistische richting te sturen. Hierbij stond hij, direct en indirect, ook met het Nederlandse 'integralisme' in contact.

Umberto Benigni (1862-1934)²² werd geboren te Perugia. Na zijn priesterwijding in 1884 werkte hij in het onderwijs en was daarnaast actief als medewerker van diverse kranten en tijdschriften, waaronder *La Rassegna Sociale*, een blad met een christelijk-sociale inslag; 1893-1895 was hij hoofdredacteur van een landelijk katholiek dagblad dat verscheen te Genua. Van 1900 tot 1904 zette hij zijn journalistieke carrière voort als (hoofd)redacteur van de te Rome verschijnende, zeer intransigente krant *La Voce della Verità*, een officieus orgaan van de Romeinse curie. In dezelfde jaren doceerde hij kerkgeschiedenis aan verschillende hogere theologische instituten. In 1904 werd hij benoemd tot minuant ('referendaris') aan de congregatie 'De Propaganda Fide'. Zijn

18. 1865-1930. Zoon van een Spaanse vader en een Engelse moeder. Hij was hoofd van de diplomatieke opleiding van het Vaticaan en secretaris van het conclaaf van 1903. Aansluitend daaraan benoemde Pius X hem tot zijn staatssecretaris.

19. 1854-1913. Lid van de orde der Capucijnen. Hij werd prefect van de congregatie der Regulieren in 1908. Hij had de naam van een neurasthenicus te zijn en zou in zijn laatste levensjaren aan aanvallen van godsdienstwaanin hebben geleden. Poulat, *Intégrisme*, 587.

20. 1853-1928. Hij was als prelaat werkzaam geweest aan de congregatie van het Concilie en werd aan het hoofd geplaatst van de congregatie van het Consistorie, wier bevoegdheden na de curiehervorming van 1908 met een belangrijk deel van het werkteerrein van de Concilie-congregatie werden uitgebreid. Zij had het vrijwel volledige toezicht op de bisdommen en seminaries. De Lai was 'vraiment l'homme fort du pontificat' (Poulat, *Intégrisme*, 65).

21. 1861-1950. Hij was al secretaris van Pius X vóór diens pontificaat. Het pauselijke privé-secretariaat vervulde een belangrijke rol bij de bemoeienis met of afwikkeling van zaken die de paus aan zichzelf wilde voorbehouden of onttrekken aan de trage ambtelijke molen van de curiecongregaties (Poulat, *Intégrisme*, 588).

22. Zie voor deze merkwaardige figuur: *Dizionario Biografico degli Italiani*, dl. 8, 506-508; E. Poulat, *Intégrisme* (Rogiers mededelingen over Benigni in zijn 'Op- en neergang van het integralisme' gaan hierop terug) en *Catholicisme, démocratie et socialisme*; Pagano, 'Documenti sul modernismo romano dal Fondo Benigni', *Ricerche per la Storia Religiosa di Roma* 8(1990), 223-300.